

სტრასბურგი, 14 ოქტომბერი 2014

CDL-AD(2014)030

დასკვნა #775 / 2014

Or.Eng.

ევროპული კომისია სამართლის მეშვეობით დემოკრატიისთვის
(ვენეციის კომისია)

ვენეციის კომისიისა
და
ევროპის საბჭოს ადამიანის უფლებათა და
კანონის უზენაესობის გენერალური დირექტორატის (DGI)
ადამიანის უფლებათა დირექტორატის (DHR)

ერთობლივი დასკვნა

საქართველოს ადმინისტრაციული,
სამოქალაქო და სისხლის სამართლის
საპროცესო კოდექსების
ცვლილებათა კანონპროექტებზე

მიღებულია ვენეციის კომისიის
მე-100 პლენარულ სხდომაზე
(რომი, 10-11 ოქტომბერი, 2014 წ.)

პიტერ ვან დაიკის (ექსპერტი, ყოფილი წევრი, ჰოლანდია)
გრეგორ ბორკოვსკის (დირექტორატის ექსპერტი, პოლონეთი)
კომენტარების საფუძველზე

*არაოფიციალური თარგმანი, მომზადებულია ევროპის საბჭოს პროექტის - „მართლმსაჯულების სისტემის დამოუკიდებლობისა და ეფექტიანობის გაძლიერება საქართველოში“ - ფარგლებში. პროექტი დაფინანსებულია დანიის სამეფოს მიერ.

შინაარსი

I.	შესავალი	3
II.	წინასიტყვაობა	4
III.	ზოგადი შენიშვნები	6
IV.	ანალიზი	9
ა.	საკასაციო საჩივრის დასაშვებობის საფუძვლები	9
ბ.	საკასაციო საჩივრების დასაშვებობის თაობაზე გადაწყვეტილების მიმღები ორგანოს შესახებ არსებული დებულებების ბუნდოვანება	15
გ.	დაუშვებლობის შესახებ გადაწყვეტილების დასაბუთება	16
დ.	სხვა საკითხები	18
V.	დასკვნა.....	19

I. შესავალი

1. 2014 წლის 14 მაისით დათარიღებული წერილით საქართველოს იუსტიციის მინისტრმა თხოვნით მიმართა ევროპის საბჭოს მოემზადებინა დასკვნა რიგ საკითხთა შორის ადმინისტრაციულ საპროცესო კოდექსის, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსისა და სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის ცვლილებათა პროექტებთან დაკავშირებით (CDL-REF(2014)023).

2. პიტერ ვან დაიკი (ჰოლანდია), რომელიც გახლავთ კომისიის ყოფილი წევრი და ექსპერტი, დაინიშნა ვენეციის კომისიის მომხსენებლად.

3. გრეგორ ბორკოვსკიმ (პოლონეთი), წარმოდგენილი კანონპროექტების ანალიზი მოახდინა ადამიანის უფლებათა დირექტორატის (შემდგომში დირექტორატი) დავალებით.

4. 2014 წლის 30 ივნისსა და 1 ივლისს ვენეციის კომისიის დელეგაცია, რომლის შემადგენლობაშიც იყვნენ სლავიცა ბანიჩი (ყოფილი სათადარიგო წევრი, ხორვატია) და ზია კაგა ტანიარი, სამდივნოს წარმომადგენელი, დირექტორატის ესპერტებთან გრეგორ ბორკოვსკისთან (პოლონეთი) და რენე ვერსჟურისთან (ჰოლანდია) ერთად იმყოფებოდნენ თბილისში და შეხვდნენ იუსტიციის მინისტრის მოადგილეს, პარლამენტის წევრებს, იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს წევრებს, უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარეს, მოსამართლეთა ასოციაციის წევრებს და რიგ არასამთავრობო ორგანიზაციებს. შეხვედრები ჩატარდა სამი სხვადასხვა მომართვის ფარგლებში, რომლითაც კომისიას ეთხოვა მოემზადებინა დასკვნა აღნიშნულ ანგარიშში განხილული კანონპროექტების გარდა, საერთო სასამართლოების შესახებ ორგანულ კანონში ცვლილებათა კანონპროექტზე (CDL-REF(2014)021) და საერთო სასამართლოების მოსამართლეთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და დისციპლინური სამართალწარმოების შესახებ კანონში ცვლილებათა კანონპროექტზე (CDL-REF(2014)022). ვენეციის კომისია და დირექტორატი მადლობას უხდის საქართველოს ხელისუფლებასა და პროცესში მონაწილე მხარეებს შესანიშნავი თანამშრომლობისათვის ვიზიტის განმავლობაში.

5. წარმოდგენილი დასკვნა მხედველობაში იღებს იმ ინფორმაციას, რომელიც მოწოდებულ იქნა საპროცესო კოდექსებში ცვლილებათა შესახებ კანონპროექტებზე გამართული შეხვედრების დროს.

6. მოგვიანებით ვენეციის კომისიამ ასევე მიიღო “განმარტებითი ბარათი” საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში შესატანი ცვლილებების კანონპროექტზე, რომელშიც წარმოდგენილი იყო განმარტებები სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსში შესატანი ცვლილებების წინაპირობებსა და მიზნებზე.

7. წარმოდგენილი ანგარიში ეფუძნება ქართული მხარის მიერ მოწოდებული კანონპროექტების ინგლისურენოვან თარგმანს. მოცემულ დოკუმენტში შესაძლოა

იყოს თარგმანთან დაკავშირებული გაუგებრობით გამოწვეული გარკვეული ხარვეზები.

8. ვენეციის კომისიისა და დირექტორატის ერთობლივი დასკვნა რომელიც მომზადდა მითითებულ ექსპერტთა კომენტარების საფუძველზე, მიღებულ იქნა ვენეციის კომისიის მე-100 პლენარულ სხდომაზე რომში (2014 წ. 10-11 ოქტომბერს).

II. წინასიტყვაობა

9. შესაბამისი სამი საპროცესო კოდექსისათვის მომზადებული ცვლილებების პროექტები შეეხება გასაჩივრების სისტემას ანუ კასაციის წესით საქართველოს უზენაეს სასამართლოში გასაჩივრების უფლებას. აღნიშნული კოდექსები უკვე ითვალისწინებენ გასაჩივრების სისტემას - ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსი, 34-ე მუხლის მე-3 ნაწილი; სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 391-ე მუხლის მე-5 ნაწილი და სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 303-ე მუხლის მე-3 ნაწილი;

10. ქართული მხარის მიერ წარმოდგენილ განმარტებით ბარათში აღნიშნულია, რომ ცვლილებების კანონპროექტი ინარჩუნებს არსებულ მიდგომას საკასაციო სამართალწარმოებაში უზენაესი სასამართლოს როლის მიმართ, რომელიც არის საკასაციო ინსტანცია და უმაღლესი სასამართლო ორგანო, რომელიც განიხილავს მხოლოდ მნიშვნელოვან საქმეებს. თუმცა, განმარტებით ბარათში აღნიშნულია, რომ „სტატისტიკური ინფორმაციის ანალიზით ირკვევა, რომ საჩივრის დასაშვებობის არსებული კრიტერიუმები ზედმეტად ზღუდავს კასაციის ხელმისაწვდომობას“ და რომ ცვლილებათა კანონპროექტების მიზანს წარმოადგენს დასაშვებობის არსებული საფუძვლების „გაფართოება და დახვეწა“, რათა მოხდეს „ადამიანის უფლებათა დაცვის გარანტიების განმტკიცება და მართლმსაჯულების ხარისხის გაზრდა“.

11. კანონპროექტით გათვალისწინებული ყველაზე მნიშვნელოვანი ცვლილება საკასაციო საჩივრის დასაშვებობის კრიტერიუმის გაფართოების მიმართულებით, რომელიც საერთოა სამივე კოდექსისთვის, შეეხება დასაშვებობის დამატებითი საფუძვლის შემოღებას. კერძოდ, საკასაციო საჩივრის დასაშვებობას „როდესაც სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება ეწინააღმდეგება ანალოგიური ან არსებითად მსგავსი ფაქტების შემცველ საქმეზე/საქმეებზე საქართველოს მიმართ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტულ გადაწყვეტილებას“¹ (ადმინისტრაციულ საპროცესო კოდექსის ცვლილებათა კანონპროექტის მუხლი 34 (3) (დ); სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის ცვლილებათა კანონპროექტის მუხლი 391 (5) (დ) და სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის ცვლილებათა კანონპროექტის მუხლი 303 (3) (დ));

12. დასაშვებობის კრიტერიუმების დახვეწის თვალსაზრისით, მნიშვნელოვანი ცვლილებები გათვალისწინებულია ადმინისტრაციულ საპროცესო კოდექსის ცვლილებათა კანონპროექტის მუხლი 34 (3)-ში; სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის

¹ იხ., წარმოდგენილი დასკვნის „ა“ ნაწილის მე-3 პუნქტში არსებული შენიშვნები.

ცვლილებათა კანონპროექტის მუხლი 391 (5) (ა)-ში და სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის ცვლილებათა კანონპროექტის მუხლი 303 (3)-ში; რომლებიც ამჟამად ითვალისწინებენ დასაშვებობის იდენტური კრიტერიუმების შემცველ დებულებას- *“საქმე მნიშვნელოვანია სამართლის განვითარებისა და ერთგვაროვანი სასამართლო პრაქტიკის ჩამოყალიბებისათვის“*. ცვლილებათა კანონპროექტში ამოღებულია ტერმინი „ერთგვაროვანი სასამართლო პრაქტიკა“, ხოლო „სამართლის განვითარების“ კრიტერიუმთან ერთად კანონპროექტს შემოაქვს 2 დამატებითი საფუძველი საკასაციო საჩივრის დასაშვებობისთვის:

- “(1) საქართველოს უზენაეს სასამართლოს მანამდე ანალოგიურ ან არსებითად მსგავსი ფაქტების შემცველ საქმეზე გადაწყვეტილება არ ჰქონია მიღებული; და*
- (2) საქართველოს უზენაესი სასამართლო მიიჩნევს, რომ საკასაციო საჩივრის განხილვის შედეგად მოცემულ საქმეზე სავარაუდოა ანალოგიურ ან არსებითად მსგავსი ფაქტების შემცველ საქმეზე/საქმეებზე საქართველოს უზენაესი სასამართლოს უწინდელი გადაწყვეტილებისგან/გადაწყვეტილებებისგან განსხვავებული გადაწყვეტილების მიღება“;* (სამივე კოდექსის ცვლილებების პროექტი ითვალისწინებს იდენტურ დებულებებს)².

13. წარმოდგენილი ცვლილებათა კანონპროექტი ითვალისწინებს შესაბამის სამ საპროცესო კოდექსში არსებული დასაშვებობის იმ კრიტერიუმის ფორმულირების ცვლილებას, რომელიც უზრუნველყოფს სააპელაციო სასამართლოების მიერ მიღებული გადაწყვეტილებების შესაბამისობას საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ დადგენილ პრაქტიკასთან, კერძოდ საჩივრის დასაშვებობა იმ საფუძველით, რომ *“სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება განსხვავდება ამ კატეგორიის საქმეებზე საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მანამდე არსებული პრაქტიკისაგან;”* კანონპროექტი ითვალისწინებს საქმის დასაშვებობას *„თუ სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება განსხვავდება უზენაესი სასამართლოს ბოლო პრაქტიკისაგან (და არა არსებული პრაქტიკისაგან) იმ საქმეებზე, რომლებიც შეიცავს ანალოგიურ ან არსებითად მსგავს ფაქტობრივ გარემოებებს“*³ (რომელიც ჩაანაცვლებს მოქმედ საპროცესო კოდექსებში გამოყენებულ ტერმინს - „ამ კატეგორიის საქმეზე“).

14. და ბოლოს, ცვლილებათა კანონპროექტის მიხედვით, მოცემულ სამ საპროცესო კოდექსში არსებული დასაშვებობის საფუძველი *“ სააპელაციო სასამართლოს მიერ საქმე განხილულია მნიშვნელოვანი საპროცესო დარღვევით, რომელსაც შეეძლო არსებითად ემოქმედა საქმის განხილვის შედეგზე”* უნდა ჩაანაცვლდეს შემდეგი ფორმულირებით: *„სააპელაციო სასამართლოს მიერ საქმე განხილულია მატერიალური და/ან საპროცესო კანონმდებლობის მნიშვნელოვანი დარღვევით, რომელსაც შეეძლო არსებითად ემოქმედა საქმის განხილვის შედეგზე“*⁴. აღნიშნული

² საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის ცვლილების შესახებ საქართველოს კანონის პროექტის პირველი მუხლის მე-3 ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტი; საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის ცვლილების შესახებ საქართველოს კანონის პროექტის პირველი მუხლის პირველი ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტი; სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის ცვლილების შესახებ საქართველოს კანონის პროექტის პირველი მუხლის პირველი ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტი.

³ ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 34-ე მუხლის მესამე ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტის პროექტი; სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 391-ე მუხლის მე-5 ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტის პროექტი; საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 303-ე მუხლის მე-3 ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტის პროექტი;.

⁴ ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 34-ე მუხლის მესამე ნაწილის „გ“ ქვეპუნქტის პროექტი; სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 391-ე მუხლის მე-5 ნაწილის „გ“ ქვეპუნქტის პროექტი;

ცვლილება როგორც ჩანს არ არის არსებითი და მიზნად ისახავს აღნიშნული ნორმის ფორმულირების დახვეწას.

III. ზოგადი შენიშვნები

15. საქართველოს უზენაესი სასამართლო საკასაციო საჩივრის განხილვის დროს წარმოადგენს მესამე ინსტანციის სასამართლო რგოლს, პირველი ინსტანციისა და სააპელაციო სასამართლოების შემდეგ. ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენცია (შემდგომში ადამიანის უფლებათა კონვენცია) არ ადგენს სააპელაციო სასამართლოსადმი მიმართვის ზოგად უფლებას ან სასამართლოს გადაწყვეტილების სააპელაციო წესით გასაჩივრების რაიმე სხვა ეფექტურ პროცედურას, და რაღაცაა უნდა, არ ითვალისწინებს კასაციის წესით გასაჩივრების უფლებას. ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ (შემდგომში ადამიანის უფლებათა სასამართლო) განმარტა ბელგიელი ლინგვისტების საქმეში⁵, რომ ადამიანის უფლებათა კონვენციის მე-6 მუხლი არ ავალდებულებს მონაწილე ქვეყნებს შექმნან სააპელაციო სასამართლოთა სისტემა. ზემდგომ სასამართლოში გასაჩივრების უფლება არ არის გათვალისწინებული და არც გამომდინარეობს მე-6 მუხლიდან⁶. სახელმწიფო, რომელიც შექმნის ასეთ სისტემას, მოქმედებს მე-6 მუხლით გათვალისწინებული ვალდებულებების ფარგლებს გარეთ⁷.

16. ადამიანის უფლებათა კონვენციის მე-7 ოქმის მე-2 მუხლის 1-ლი პუნქტი ადგენს, რომ ყველას, ვინც სასამართლოს მიერ მსჯავრდებულია სისხლის სამართლის დანაშაულისათვის, აქვს უფლება, მიმართოს ზემდგომი ინსტანციის სასამართლოს მისი მსჯავრდებისა და სასჯელის გადასინჯვის მიზნით, თუმცა აღნიშნული დებულება ადგენს მეორე და არა მესამე ინსტანციის სასამართლოს მიერ საქმის გადასინჯვის უფლებას.

17. მიუხედავად ამისა, ადამიანის უფლებათა სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის მიხედვით, თუ შიდასახელმწიფოებრივი კანონმდებლობა ითვალისწინებს უფლებას სააპელაციო განხილვაზე და სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებით ხდება სამოქალაქო უფლების ან ვალდებულების, ან სისხლის სამართლის ბრალდების „გადაწყვეტა“, ადამიანის უფლებათა კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ლი პუნქტის გაგებით, ასეთ განხილვაზე უნდა გავრცელდეს აღნიშნული

საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 303-ე მუხლის მე-3 ნაწილის „გ“ ქვეპუნქტის პროექტი;

⁵ ECtHR, საქმე, რომელიც „ეხება ბელგიაში განათლების სისტემაში ენების გამოყენების შესახებ კანონების ცალკეულ ასპექტებს“ ბელგიის წინააღმდეგ, 1968 წლის 23 ივლისი, § 9 (კანონი). იხილეთ ასევე სიალკოვსკა პოლონეთის წინააღმდეგ, № 8932/05, 2007 წლის 22 მარტის გადაწყვეტილება.

⁶ პიტერ ვან დაიკი, სამართლიანი და საჯარო განხილვის უფლება (მუხლი 6) (1-4 ნაწილები); პიტერ ვან დაიკი, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის თეორია და პრაქტიკა, მეოთხე გამოცემა, 2006, გვ. 564; ქრისტოფერ გრაბენვარტერი, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენცია, კომენტარი, 2014, გვ. 132;

⁷ ბელგიის ლინგვისტური საქმე, § 9 (სამართალი).

პუნქტით გათვალისწინებული ადამიანის უფლებათა სასამართლოს მიერ დადგენილი სამართლიანი სასამართლოს გარანტიები⁸.

18. სააპელაციო და საკასაციო განხილვის მიმართ მე-6 მუხლის გამოყენება რიგი შედეგების მომტანია. კერძოდ, სააპელაციო ან საკასაციო სასამართლოში საჩივრით მიმართვის უფლება არ შეიძლება იყოს არსებითად ან არაპროპორციულად შეზღუდული⁹. შემზღუდველი დებულებების ფორმულირება და მათი გამოყენება არ უნდა იყოს დისკრიმინაციული ხასიათის, რადგან ეს გაუტოლდება ადამიანის უფლებათა კონვენციის მე-6 და მე-14 მუხლებისა და მე-12 ოქმის 1-ლი მუხლის დარღვევას¹⁰.

19. მე-6 მუხლი არ ზღუდავს სახელმწიფოებს დაადგინონ სააპელაციო და საკასაციო სასამართლოებში მიმართვის წესები, თუკი აღნიშნულთან დაკავშირებული შეზღუდვები მოემსახურება ლეგიტიმურ მიზანს, როგორცაა მაგალითად მართლმსაჯულების სწორად ადმინისტრირება, და თუკი შეზღუდვები არის პროპორციული ხასიათის. სააპელაციო და საკასაციო სასამართლოებში მიმართვის უფლების შეზღუდვების პროპორციულობის შეფასებისას მხედველობაში უნდა მივიღოთ სააპელაციო და საკასაციო წესით გასაჩივრების პროცედურების შინაარსი, და ის, თუ რა როლი გააჩნიათ აღნიშნულ სასამართლოებს ეროვნული მართლმსაჯულების სისტემაში. ასე მაგალითად, ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ, საფრანგეთის მართლმსაჯულების სისტემაში საკასაციო სასამართლოს განსაკუთრებული როლის გათვალისწინებით, რომელიც შემოიფარგლებოდა იმის შეფასებით, სწორად იქნა გამოყენებული კანონი თუ არა, დასაშვებად მიიჩნია საკასაციო სასამართლოებში დამკვიდრებული საჩივრის განხილვის ფორმალური პროცედურა.¹¹ ხოლო ესპანეთის კონტექსტში, მიიჩნია, რომ სამართლებრივი საკითხების თაობაზე სააპელაციო საჩივრის დასაშვებობის კრიტერიუმები შეიძლება ყოფილიყო უფრო მკაცრი, ვიდრე ჩვეულებრივი სააპელაციო საჩივრებისთვის¹².

20. იგივე განმარტებას გულისხმობს ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია R(95) 5 სამოქალაქო და კომერციული დავების გადაწყვეტისას სააპელაციო სისტემის შემოღებისა და მისი ეფექტურობის გაზრდის შესახებ (მე-7 მუხლის „გ“ პუნქტი)¹³, რომელიც აღნიშნავს, რომ მესამე ინსტანციის სასამართლოებში გასაჩივრების უფლება, პირველყოვლისა, ხელმისაწვდომი უნდა იყოს იმ საქმეებზე, რომლებზეც მესამე ინსტანციის სასამართლო განხილვა მნიშვნელოვანია; მაგალითად, საქმე რომელიც ხელს შეუწყობს სამართლის განვითარებას ან კანონის განმარტების საერთო პრაქტიკის დადგენას; ასევე იმ სამართლებრივი საკითხების გადაწყვეტისათვის, რომელსაც საერთო საზოგადოებრივი მნიშვნელობა გააჩნია. ასეთ შემთხვევაში კასატორს აკისრია

⁸ იხილეთ, მაგალითად, ECtHR, პოიტრიმოლი საფრანგეთის წინააღმდეგ, № 14032/88, 1993 წლის 23 ნოემბრის გადაწყვეტილება, სერია A, № 277-A, §§ 13-15.

⁹ პოიტრიმოლი საფრანგეთის წინააღმდეგ, §§ 35-38.

¹⁰ ECtHR, ჰოფმანი გერმანიის წინააღმდეგ, № 34045/96, 2001 წლის 11 ოქტომბერი, § 66.

¹¹ ECtHR, ლევაგესანგარიის მომსახურება საფრანგეთის წინააღმდეგ, № 21920/93, 1996 წლის 23 ნოემბრის გადაწყვეტილება, § 48.

¹² ECtHR, ბრუალა გომეზ დე ლა ტორე ესპანეთის წინააღმდეგ, № 26737/95, 1997 წლის 19 დეკემბრის გადაწყვეტილება, §§ 34-39.

¹³ მინისტრთა კომიტეტის 1995 წლის 7 თებერვალს რეკომენდაცია № R(95) 5, რომელიც ეხება სამოქალაქო და კომერციული დავებისათვის სააპელაციო სისტემის შემოღებისა და მისი ეფექტურობის გაზრდას.

ვალდებულება წარმოადგინოს დასაბუთება იმისა, თუ როგორ პასუხობს დასახელებულ მიზნებს მის მიერ წარმოდგენილი საჩივარი.

21. თუ სახელმწიფო დაადგენს საკასაციო წესით გასაჩივრების პროცედურას, საკასაციო სასამართლოსათვის საჩივრით მიმართვის უფლება შესაძლოა დაექვემდებაროს უფრო მკაცრ შეზღუდვებს. თუმცა, აღნიშნული შეზღუდვები არ უნდა იყოს იმ ხასიათის, რომ საკასაციო წესით გასაჩივრების უფლება იმდაგვარად შეზღუდოს ან შეამციროს, რომ დააკნინოს თავად საკასაციო საჩივრის უფლების არსი. როგორც ადამიანის უფლებათა კონვენციით გათვალისწინებული ყველა უფლება, სასამართლოსადმი მიმართვის უფლებაც არ უნდა იყოს თეორიული ან ილუზორული, არამედ უნდა იყოს პრაქტიკული და ეფექტური¹⁴.

22. ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, ვენეციის კომისია და დირექტორატი აღნიშნავენ, რომ სასამართლოს ეფექტური ხელმისაწვდომობა გულისხმობს „თანმიმდევრული სისტემის“ არსებობას, რომელიც ისე ნათლად განსაზღვრავს სასამართლოსადმი მიმართვის წესსა და აუცილებელ მოთხოვნებს, რომ მოდავე პირების სასამართლოში მიმართვის უფლება „ნათელი, პრაქტიკული და ეფექტურია“¹⁵. *De Geouffre de la Pradelle* -ის საქმეში ადამიანის უფლებათა სასამართლომ დაადგინა, რომ თუკი სასამართლოსადმი მიმართვის პროცედურების მარეგულირებელი კანონი იმდენად რთული და ბუნდოვანია, რომ იგი სამართლებრივ გაუგებრობას იწვევს, არ შეიძლება სასამართლოს ხელმისაწვდომობა ჩაითვალოს როგორც ეფექტური¹⁶. შესაბამისად, რიგ საქმეებში ადამიანის უფლებათა სასამართლომ დაადგინა, რომ განმცხადებლის სასამართლოსადმი მიმართვის უფლება იყო დარღვეული, როდესაც: საპროცესო ნორმების ბუნდოვანება¹⁷ ხელს უშლიდა მოდავე პირს ნათელი წარმოდგენა ჰქონოდა კანონის მოთხოვნებზე სააპელაციო საჩივართან დაკავშირებით¹⁸, არ არსებობდა საპროცესო ნორმების¹⁹ ნათელი ან თანმიმდევრული სასამართლო განმარტება ან გაუგებრობების არიდებისაკენ მიმართული გარანტიები²⁰; კონკრეტულად სააპელაციო საჩივრის დასაშვებობის საფუძვლებს რაც შეეხება, ადამიანის უფლებათა სასამართლომ საქმეში *Santos Pinto v. Portugal* დაადგინა, რომ აღნიშნული წესები უნდა იყოს საკმარისად თანმიმდევრული და ნათელი იმისათვის, რომ დააკმაყოფილოს კანონის სიცხადის პრინციპი²¹.

¹⁴ პიტერ ვან დაიკი, გვ. 560.

¹⁵ დ.ჯ. ჰარისი, მ. ოზოილი, ე.პ. ბეიტსი, ს.მ. ბაქლი, *ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის სამართალი*, 2009, გვ. 238.

¹⁶ ECtHR, *De Geouffre de la Pradelle* საფრანგეთის წინააღმდეგ, № 12964/87, 1992 წლის 16 დეკემბრის გადაწყვეტილება, §§ 33-34, იხილეთ, პიტერ ვან დეიკი, გვ. 562.

¹⁷ ECtHR, *ქოემე და სხვები (Coëme and others)* ბელგიის წინააღმდეგ, №№ 32492/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 და 33210/96, 2000 წლის 22 ივნისის გადაწყვეტილება, § 101-103; გალსტიანი სომხეთის წინააღმდეგ, № 26986/03, 2007 წლის 15 ნოემბრის გადაწყვეტილება, § 126.

¹⁸ ECtHR, *ჰაჯიევი აზერბაიჯანის წინააღმდეგ*, № 5548/03, 2006 წლის 16 ნოემბერი, § 39.

¹⁹ ECtHR, *აეპი სა საბერძნეთის (AEPI SA) წინააღმდეგ*, № 48679/99, 2002 წლის 11 აპრილის გადაწყვეტილება, § 27; *სანტოს პინტო პორტუგალიის წინააღმდეგ*, № 39005/04, 2008 წლის 20 მაისის გადაწყვეტილება, §§ 41-43.

²⁰ ECtHR, *ჰაჯიევი აზერბაიჯანის წინააღმდეგ*, § 46.

²¹ §§ 39 და 42.

²² იხილეთ, CDL-REF(2014)23.

IV. ანალიზი

23. ვინაიდან წარმოდგენილი ცვლილებების პროექტი ადმინისტრაციულ, სამოქალაქო და სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსებში საკასაციო წესით გასაჩივრების უფლების შესახებ ერთნაირი შინაარსისაა და სიტყვასიტყვით მეორდება სამივე კოდექსის ცვლილებათა პროექტში, წინამდებარე კომენტარები ერთნაირად შეეხება სამივე მათგანს.

24. ვენეციის კომისია და დირექტორატი დასაწყისშივე აღნიშნავენ, რომ (ა) ოთხივე საფუძველი, რომელიც ცვლილებათა შესახებ კანონპროექტის პირველი მუხლის „ბ“ ქვეპუნქტით შესწორებული მუხლის „ა“-„დ“ ქვეპუნქტებშია მოცემული, შეიცავს საკმაოდ ფართო და ბუნდოვან დასაშვებობის კრიტერიუმს და, აქედან გამომდინარე, დაუშვებლობის კრიტერიუმებს. (ბ) ამიტომ, ძალზედ მნიშვნელოვანია, რომ კანონი პირდაპირ ითვალისწინებდეს იმ ორგანოების ჩამონათვალს, რომლებიც მოახდენენ საქმის წინასწარ შესწავლას და/ან მიიღებენ გადაწყვეტილებას, თუ რამდენად არის დაკმაყოფილებული დასაშვებობის საფუძველები; (გ) აღნიშნული ორგანოების გადაწყვეტილება კარგ დასაბუთებას უნდა შეიცავდეს საჩივრის დაუშვებლად ცნობის მიზეზებზე. (დ) შენიშვნები სხვა ცვლილებებთან მიმართებაში წარმოდგენილია შემდგომი მსჯელობისას.

ა. საკასაციო საჩივრის დასაშვებობის საფუძველები

25. მოქმედი ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის მუხლი 34 (3) „ა“-„დ“ ქვეპუნქტები, სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის მუხლი 391 (5) „ა“-„დ“ ქვეპუნქტები და სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მუხლი 303 (3) „ა“-„დ“ ქვეპუნქტები შეიცავს დასაშვებობის იდენტურ საფუძველებს. ცვლილებათა კანონპროექტი ითვალისწინებს მათ ჩანაცვლებას სამივე კოდექსში ახალი, სამივე კოდექსისათვის იდენტური ნორმით.²²

26. ვენეციის კომისია და დირექტორატი აღნიშნავენ, რომ არსებულ სამართლებრივ სისტემაში, როდესაც საჩივრის ავტორი სასამართლოს მიმართავს საკასაციო საჩივრით, მისი საქმე უკვე იყო განხილული ადმინისტრაციული, სამოქალაქო ან სისხლის სამართლის სასამართლოს ორი ინსტანციის მიერ. საკასაციო განხილვას საფუძველად უდევს სამართლის განვითარების მიზანი, ერთიანი პრაქტიკის დადგენა, კანონის დაცვის და ეროვნულ დონეზე ევროპის ადამიანის უფლებათა სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის აღსრულების უზრუნველყოფა. აღნიშნულთან დაკავშირებით ასევე მინისტრთა კომიტეტის R(95)5 რეკომენდაციის გათვალისწინებით, ვენეციის კომისია და დირექტორატი მიიჩნევენ, რომ ცვლილებათა კანონპროექტით გათვალისწინებული შეზღუდვები საკასაციო საჩივრების დასაშვებობაზე, კარგი დასაბუთებისა და თანასწორი გამოყენების

²² საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის ცვლილების შესახებ საქართველოს კანონის პროექტის მუხლი 1(3)(ა); საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის ცვლილების შესახებ საქართველოს კანონის პროექტის მუხლი 1(1)(ბ); საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის ცვლილების შესახებ საქართველოს კანონის პროექტის მუხლი 1(1)(ბ).

შემთხვევაში, ზოგადად აკმაყოფილებს პროპორციულობისა და დისკრიმინაციის აკრძალვის მოთხოვნებს.

27. თუმცა, საკასაციო წესით გასაჩივრების და საჩივრის დასაშვებობის განხილვის პროცედურების მიმართ, კანონის სიცხადის პრინციპის მოთხოვნების გათვალისწინებით (იხ პუნქტი 22), ვენეციის კომისია და დირექტორატი მიიჩნევს, რომ კანონპროექტის დებულებები დასაშვებობის საფუძვლების შესახებ არის ბუნდოვანი და არამკაფიო შინაარსის მქონე.

1. ა) საქართველოს უზენაეს სასამართლოს მანამდე ანალოგიურ ან არსებითად მსგავსი ფაქტების შემცველ საქმეზე გადაწყვეტილება არ ჰქონია მიღებული;

ბ) საქართველოს უზენაესი სასამართლო მიიჩნევს, რომ საკასაციო საჩივრის განხილვის შედეგად მოცემულ საქმეზე სავარაუდოა ანალოგიურ ან არსებითად მსგავსი ფაქტების შემცველ საქმეზე/საქმეებზე საქართველოს უზენაესი სასამართლოს უწინდელი გადაწყვეტილებისგან/ გადაწყვეტილებებისგან განსხვავებული გადაწყვეტილების მიღება²³;

28. უპირველესად, ფრაზა “ანალოგიური ან არსებითად მსგავსი ფაქტები,, არის ბუნდოვანი და თავისუფალი ინტერპრეტაციის შესაძლებლობას იძლევა. მისი შემდგომი საქმიანობის დროს უზენაეს სასამართლოს მოუწევს ნათელი და გამართული საფუძვლების დადგენა იმის გადასაწყვეტად, კონკრეტული საქმის გარემოებები შეიცავს თუ არა „ანალოგიურ“ ან „მსგავს“ ფაქტობრივ გარემოებებს სხვა საქმის ფაქტობრივ გარემოებებთან მიმართებაში. ამიტომ, სიცხადის მოთხოვნა დაკმაყოფილდება მომავალში პრეცედენტული სამართლის მეშვეობით²⁴.

29. მეორე, ვენეციის კომისია და დირექტორატი ყურადღებას ამახვილებს, რომ „ბ“ ქვეპუნქტი არ ადგენს კრიტერიუმებს, რომელზე დაყრდნობითაც უზენაესმა სასამართლომ შესაძლოა „ივარაუდოს“ რომ განსახილველ საქმეზე გადაწყვეტილება განსხვავებული იქნება ამ საქმის ანალოგიური და არსებითად მსგავსი ფაქტობრივი გარემოებების მქონე საქმეებზე მიღებული უწინდელი გადაწყვეტილებებისგან. ცვლილებათა კანონპროექტი ასევე ნათლად არ განმარტავს, რომელი ორგანო არის უფლებამოსილი მოახდინოს დასაშვებობის გამოსარკვევად საქმის წინასწარი შემოწმება და მიიღოს გადაწყვეტილება (პალატამ, კოლეგიამ, თუ ერთპიროვნულად მომხსენებელმა მოსამართლემ?). შესაბამისად, პასუხი კითხვაზე, საკასაციო საჩივარი დასაშვებია თუ არა, მოცემულ გარემოებებში, სხვა ობიექტური კრიტერიუმების არარსებობის ფონზე, სავარაუდოდ დამოკიდებული იქნება ერთი ან რამოდენიმე მოსამართლის პირად მოსაზრებებზე. აღნიშნულმა შესაძლოა გამოიწვიოს დასაშვებობის საფუძვლების არათანმიმდევრული გამოყენება, და მაშასადამე, საფრთხე შეუქმნას სააკველაციო განხილვის პროცესში კანონის სიცხადის სავალდებულო მოთხოვნას²⁵.

²⁴ 2014 წლის 1 ივლისს, თბილისში, ვენეციის კომისიისა და დირექტორატის დელეგაციასთან ერთად გამართული შეხვედრის მიმდინარეობისას უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარემ ასევე აღნიშნა, რომ უზენაესი სასამართლოს სამომავლო პრეცედენტულმა სამართალმა სიცხადე უნდა შესძინოს დასაშვებობის კრიტერიუმის ბუნდოვან ფორმულირებას.

²⁵ იხილეთ, ჰაჯიევი აზერბაიჯანის წინააღმდეგ, § 41.

²⁶ „საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის ცვლილების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტის მუხლი 1(3)(ბ); „საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის ცვლილების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტის მუხლი 1(1)(ბ) 5 „ბ“; „საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის ცვლილების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტის მუხლი 1(1)(ბ) 3 „ბ“.

30. მეორეს მხრივ, უზენაესი სასამართლოს მიერ „ა“ ქვეპუნქტის სიტყვასიტყვითი მნიშვნელობით გამოყენებამ შესაძლოა საფრთხის ქვეშ დააყენოს მისი პრეცედენტული საქმეების ხარისხი. აღნიშნული ნორმა საშუალებას აძლევს უზენაეს სასამართლოს დაუშვებლად მიიჩნიოს საკასაციო საჩივარი (საქმის გარემოებების გამორკვევის გარეშე) მხოლოდ იმ საფუძველით, რომ მან წარსულში, თუნდაც მხოლოდ ერთხელ, უკვე განიხილა მსგავსი საქმე. თავი რომ დავანებოთ იმას, რომ ტერმინი „ანალოგიური და მსგავსი ფაქტობრივი გარემომოებები“ იმთავითვე ბუნდოვანია, აღნიშნული პროცედურით, უზენაესი სასამართლო ვერ შეძლებს მის მიერ დადგენილი პრეცედენტული საქმეების ხარისხის გაზრდას ამ ახალი დაუშვებლობის კრიტერიუმის წყალობით, რაც გამოიწვევს უზენაესი სასამართლოს მიერ დადგენილი პოზიციის „კრისტალიზების“ საფრთხეს. მართალია, „ბ“ ქვეპუნქტში გათვალისწინებული დასაშვებობის კრიტერიუმი წარმოადგენს ასეთი საფრთხის აცილების გარანტიას, მაგრამ ამ გარანტიის ეფექტურობა დამოკიდებულია მის თანმიმდევრულ ინტერპრეტაციაზე და პრეცედენტული სამართლის უნარზე დაადგინოს კონკრეტული კრიტერიუმი, რომელზე დაყრდნობითაც უზენაესი სასამართლო დაასაბუთებს თავის „ვარაუდს“. (იხ. 29-ე პუნქტი).

31. ვენეციის კომისია და დირექტორატი ყურადღებას ამახვილებს, რომ ზემოთ ციტირებული „ა“ და „ბ“ ქვეპუნქტები, როგორც ასეთი, არ ეწინააღმდეგება ევროპულ სტანდარტებს, ხოლო აღნიშნულ სტანდარტებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფა ძირითადად დამოკიდებული იქნება უზენაესი სასამართლოს მომავალ პრაქტიკაზე. მის მიერ ამ ნორმების ინტერპრეტაციის მიხედვით, პრაქტიკამ შესაძლოა გაიზიაროს საერთო ევროპული სტანდარტები, რომლებზეც იყო საუბარი ადამიანის უფლებათა სასამართლოს პრეცედენტული სამართლისა და მინისტრთა კომიტეტის R(95)5 რეკომენდაციის ჭრილში, ან, ზედმეტად შემზღვედავი ინტერპრეტაციის, მისი სიტყვასიტყვითი მნიშვნელობით განმარტების დროს, შესაძლოა გამოიწვიოს სამართლიანი სასამართლოს უფლების დარღვევა. კერძოდ, ადამიანის უფლებათა კონვენციის მე-6 მუხლით გარანტირებული სასამართლოს ხელმისაწვდომობის უფლების დარღვევა.

2. სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება განსხვავდება ანალოგიური ან არსებითად მსგავსი ფაქტების შემცველ საქმეზე/საქმეებზე საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ ბოლოს მიღებული გადაწყვეტილებისაგან.²⁶

32. ტერმინი „ამ კატეგორიის საქმეები“, რომელსაც შეიცავს მოქმედი კანონი²⁷, ნაკლებად ბუნდოვანია, ვიდრე ცვლილებების პროექტით გათვალისწინებული ტერმინი „ანალოგიური ან არსებითად მსგავსი ფაქტების შემცველი საქმე“. აგრეთვე, მოქმედ კანონში გამოყენებული მითითება „არსებულ პრაქტიკაზე“ არის უფრო მისაღები დასაშვებობისათვის, ვიდრე შემოთავაზებული ტერმინი „ბოლოს მიღებული გადაწყვეტილება/გადაწყვეტილებები“, რადგან იგი მოიაზრებს ზოგადად მანამდე არსებულ პრეცედენტულ სამართალს, და არა ერთ რომელიმე

²⁷ „სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება განსხვავდება იმავე კატეგორიის საქმეებზე უზენაესი სასამართლოს არსებული პრაქტიკისაგან.“

²⁸ იხილეთ, მოხსენება სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობის შესახებ, ნაწილი I: მოსამართლეთა დამოუკიდებლობა, მიღებული ვენეციის კომისიის მიერ 82-ე პლენარულ სხდომაზე (ვენეცია, 2010 წლის 12-13 მარტი) (CDL-AD(2010)004), § 69.

(უკანასკნელ) გადაწყვეტილებას ან განჩინებას, განსაკუთრებით კი იმის გათვალისწინებით, რომ ყველა სასამართლოში, უზენაესი სასამართლოს ჩათვლით, არსებობს გარკვეული ხარისხის სხვაობა გადაწყვეტილებებს შორის, ვინაიდან მათი მიღება ხდება მოსამართლეთა განსხვავებული შემაღენლობების მიერ.

33. საკასაციო გასაჩივრების პროცედურის ერთ-ერთი მთავარი მიზანია, უზრუნველყოს და დაიცვას ერთიანი პრაქტიკის დადგენა. ქვედა ინსტანციის სასამართლოებს ყოველთვის შეუძლიათ დადგენილ პრაქტიკაში ცვლილების შეტანა სცადონ და მოუწოდონ უზენაეს სასამართლოს, გადახედოს საკუთარ პოზიციას. ასეთ შემთხვევებში უზენაეს სასამართლოს მოეთხოვება, სიცხადე შეიტანოს მის პოზიციაში. სასამართლო სისტემის შიდა დამოუკიდებლობა არ გამორიცხავს პრეცედენტის დოქტრინის არსებობას, როგორც ეს დამკვიდრებულია საერთო სამართლის ქვეყნებში (ქვედა ინსტანციის მოსამართლის ვალდებულება, მიჰყვეს ზემდგომი სასამართლოს მიერ დადგენილ პრაქტიკას სამართლის იმ საკითხებთან დაკავშირებით, რომლებიც დასმულია განსახილველ საქმეში)²⁸ და, რა თქმა უნდა, სამოქალაქო სამართლის ქვეყნებშიც, ქვედგომი ინსტანციის სასამართლოები, როგორც წესი, მიჰყვებიან იმ პრინციპებს, რომლებიც უმაღლესი სასამართლოების გადაწყვეტილებებით იქნა დადგენილი, რათა თავიდან აიცილონ გასაჩივრებისას მათ მიერ მიღებული გადაწყვეტილებების გაუქმება.²⁹ ამიტომ, აღნიშნული კრიტერიუმის არსებობა თავისთავად გავლენას არ მოახდენს სააპელაციო სასამართლოს შიდა დამოუკიდებლობაზე.

34. თუმცა, აღნიშნული დასაშვებობის კრიტერიუმი არ უნდა იქნეს გამოყენებული სხვა მიზნით, ვიდრე მიზანი, რის გამოც იგი დაწესდა - ერთიანი პრაქტიკის დადგენა, და მისი გამოყენება არ უნდა მოხდეს იმდაგვარად, რომ უზენაეს სასამართლოს მისცეს შესაძლებლობა ქვედა რგოლის სასამართლოებს მიმართოს „რეკომენდაციებითა და განმარტებებით“ კანონის გამოყენების შესახებ.³⁰ ვენეციის კომისია და დირექტორატი მიიჩნევენ, რომ უზენაესი სასამართლოს ან სხვა უმაღლესი სასამართლოს მიერ მიღებული სახელმძღვანელო პრინციპების პრაქტიკა, რომელიც სავალდებულოა ქვედა ინსტანციის სასამართლოსათვის რაც მიღებულ პრაქტიკას წარმოადგენს ზოგიერთ პოსტსაბჭოთა ქვეყანაში, პრობლემურია აღნიშნული კუთხით³¹. უზენაეს სასამართლოს უნდა ჰქონდეს უფლებამოსილება შეცვალოს ან გააუქმოს ქვედა ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება, მაგრამ არ უნდა ხელმძღვანელობდეს მათ.³²

35. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საქართველოს ხელისუფლებამ უნდა განიხილოს დასაშვებობის აღნიშნული კრიტერიუმის მოქმედი ვერსიის შენარჩუნება. ნებისმიერ შემთხვევაში, მომავალი პრაქტიკა და საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ აღნიშნული დებულებების ინტერპრეტაცია, რომელიც გაითვალისწინებს სასამართლოს ქვედა ინსტანციების

²⁹ იქვე, § 71.

³⁰ იხილეთ, უკრაინის კონტექსტში, CDL-INF(2000)5, მოსაზრება სამართლებრივი სისტემის შესახებ უკრაინის კანონის პროექტის თაობაზე, „ზოგადი კომენტარები“, „სასამართლოთა მკაცრად იერარქიული სისტემის დამკვიდრება“, § 2.

³¹ იხილეთ, CDL-INF(1997)06, ნახიჩევანის ავტონომიური რესპუბლიკის (აზერბაიჯანის რესპუბლიკა) კონსტიტუციის პროექტის შესახებ მოსაზრება, თავი 6, CDL-INF(2000)5.

³² CDL-INF(1997)06, *იქვე*, იხილეთ, ასევე, სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობის შესახებ ანგარიში, ნაწილი I, §§ 70-71

დამოუკიდებლობას, გადამწყვეტ როლს შეასრულებს ევროპულ სტანდარტებთან შესაბამისობის უზრუნველყოფაში.

3. სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება ეწინააღმდეგება ანალოგიური ან არსებითად მსგავსი ფაქტების შემცველ საქმეზე/საქმეებზე საქართველოს მიმართ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტულ გადაწყვეტილებას³³;

36. ვენეციის კომისია და დირექტორატი ძირითადად მიესალმება ცვლილებების პროექტს, რომელიც არის მნიშვნელოვანი წინგადადგმული ნაბიჯი ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებების ეროვნულ დონეზე ეფექტური იმპლემენტაციის მიმართულებით.

37. აღნიშნულთან დაკავშირებით ვენეციის კომისია და დირექტორატი აღნიშნავენ, რომ ადამიანის უფლებათა კონვენციის, როგორც ადამიანის უფლებათა დაცვის ევროპული სისტემის მნიშვნელოვანი კომპონენტის სუბსიდიური ბუნებიდან გამომდინარე, კონვენციის მექანიზმმა შეიძლება იმოქმედოს ეფექტურად და ეფექტიანად მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ეროვნული სახელისუფლებო ორგანოები და სასამართლოები შიდა დონეზე დაიცავენ კონვენციის სტანდარტებს. პირველ რიგში, ეს პრინციპი მოითხოვს, რომ სახელმწიფო ორგანოებმა გადაამოწმონ შიდა კანონმდებლობისა და პრაქტიკის შესაბამისობა კონვენციით გათვალისწინებულ სტანდარტებთან, როგორც მათ ადამიანის უფლებათა სასამართლო განმარტავს³⁴.

38. ზემდგომ სასამართლოებს აქვთ მნიშვნელოვანი როლი, თავისი პრაქტიკით წახალისონ და ხელი შეუწყონ ქვედა რგოლის სასამართლოების მიერ ადამიანის უფლებათა კონვენციისა და ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის გამოყენებას ეროვნულ დონეზე. თუმცა, აღნიშნული მოითხოვს ხელისუფლებისა და სასამართლოების მხრიდან ევროპული სასამართლოს არა მხოლოდ იმ გადაწყვეტილებების გათვალისწინებას, რომლებიც მათი ქვეყნის მიმართ იქნა მიღებული, არამედ სხვა ქვეყნების მიმართ გამოტანილი გადაწყვეტილებების მხედველობაში მიღებასაც შესაბამის საქმეებზე. ვენეციის კომისია და დირექტორატი აღნიშნავენ, რომ ინტერლაკენის დეკლარაციით³⁵ მონაწილე ქვეყნებმა აიღეს ვალდებულება, მხედველობაში მიიღონ სასამართლოს განვითარებადი პრეცედენტული სამართალი, ხოლო სხვა სახელმწიფოს მიმართ კონვენციის დარღვევის თაობაზე მიღებული გადაწყვეტილებიდან დასკვნები გაითვალისწინონ, როდესაც საკითხი ეხება მსგავსი პრინციპების განმარტებას

³³ საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის ცვლილების შესახებ საქართველოს კანონის პროექტის მუხლი 1(3)(დ); საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის ცვლილების შესახებ საქართველოს კანონის პროექტის მუხლი 1(1)(ბ) 5 „დ“; საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის ცვლილების შესახებ საქართველოს კანონის პროექტის მუხლი 1(1)(ბ) 3 „დ“.

³⁴ იხილეთ, მაგალითად, ბელგიის ლინგვისტური საქმე, 1968 წლის 23 ივლისის გადაწყვეტილება, § 10; ჰენდისაიდი გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ, № 5493/72, 1976 წლის 7 დეკემბრის გადაწყვეტილება, § 48.

³⁵ ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის შვედეთის თავმჯდომარეობის ინიციატივით გამართული ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მომავლის შესახებ უმაღლესი დონის კონფერენცია (ინტერლაკენი, 2010 წლის 18-19 თებერვალი). აღნიშნულთან დაკავშირებით იხ. ბრაიტონისა (2010 წლის 19-20 აპრილი) და იზმირის (2011 წლის 26-27 აპრილი) უმაღლესი დონის კონფერენციის დეკლარაციები.

ეროვნულ დონეზე. აღნიშნულით, დეკლარაცია ადასტურებს ადამიანის უფლებათა სასამართლოს გადაწყვეტილებების *erga omnes* ძალას.

39. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ მინისტრთა კომიტეტის მიერ 2013 წლის 2 ოქტომბერს მიღებული კონვენციის N16 ოქმი, რომელსაც საქართველომ ხელი 2014 წლის 19 ივნისს მოაწერა, საშუალებას აძლევს უმაღლეს სასამართლოებს და მაღალი ხელშემკვრელი მხარეების ტრიბუნალებს, მიმართონ ევროპულ სასამართლოს საკონსულტაციო დასკვნის თხოვნით პრინციპების განმარტებასთან დაკავშირებით, როგორცაა კონვენციითა და ოქმებით გათვალისწინებული უფლებებისა და თავისუფლებების ინტერპრეტაცია და გამოყენება, მიუხედავად იმისა საქმე შეეხება ამ კონკრეტულ თუ სხვა სახელმწიფოს.

40. ამასთანავე, ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართლიდან გამომდინარეობს, რომ ევროპული სასამართლოს მიერ ადამიანის უფლებათა კონვენციის დებულებების ინტერპრეტაცია და გამოყენება წარმოადგენს შესაბამისი უფლებებისა და თავისუფლებების შემადგენელ ნაწილს³⁶ და უნდა იქნეს მხედველობაში მიღებული ეროვნული სახელისუფლებო ორგანოების მიერ კონვენციის დებულებების ინტერპრეტაციისა და გამოყენებისას. ვენეციის კომისიისა და დირექტორატის თბილისში ვიზიტის დროს უზენაესი სასამართლოს თავჯდომარემ ხაზგასმით აღნიშნა, რომ პრაქტიკაში უზენაესი სასამართლო იყენებს ევროპული სასამართლოს არა მხოლოდ იმ საქმეებს, რომლებიც საქართველოს მიმართ არის გამოტანილი, არამედ სხვა ხელშემკვრელი სახელმწიფოების მიმართ გამოტანილ გადაწყვეტილებებსაც. ვენეციის კომისია და დირექტორატი მიესალმება აღნიშნულ ინფორმაციას, და ამავდროულად, მიიჩნევს, რომ მნიშვნელოვანია აღნიშნული დადებითი პრაქტიკა ნათლად აისახოს სამართლის ნორმებში.

41. ყოველივედან გამომდინარე, დასაშვებობის აღნიშნული კრიტერიუმი, რომლის მიზანია არ დაუშვას ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართლიდან გადახვევა, არ უნდა შემოიფარგლოს მხოლოდ იმ გადაწყვეტილებებით, რომლებიც მიღებულია „საქართველოს მიმართ“. კონვენციის მიერ დადგენილი სტანდარტები და ევროპული სასამართლოს მიერ გაკეთებული მათი ინტერპრეტაცია არის ზოგადი ხასიათის და უნდა იყოს დაცული ევროპის საბჭოს ყველა წევრი სახელმწიფოს მიერ. შესაბამისად, ვენეციის კომისია და დირექტორატი რეკომენდაციას უწევს საქართველოს, რომ კანონპროექტის აღნიშნული დებულება გაიწეროს ისეთი ფორმით, რომელიც უზენაეს სასამართლოს დაავალდებულებს მხედველობაში მიიღოს არა მხოლოდ საქართველოს მიმართ გამოტანილი გადაწყვეტილებები, არამედ მთლიანად ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართალი.

42. დაბოლოს, ინგლისურენოვან თარგმანში არსებული მითითებები ევროპული სასამართლოს განჩინებებზე (decisions) არის ძალიან ვიწრო იმდენად, რამდენადაც მნიშვნელოვან საკითხებზე პრეცედენტული სამართალი ასახულია არა განჩინებებში (მაგალითად, დასაშვებობის განჩინებები), არამედ გადაწყვეტილებებში (judgements). შესაბამისად, უმჯობესი იქნებოდა მოცემული დებულებების პროექტში ტერმინი „განჩინებები“ ჩანაცვლებულიყო

³⁶ იხ., მაგალითად, ECtHR, ჰაბულინევი და ფილიპოვიჩი ხორვატიის წინააღმდეგ, № 51166/10, 2013 წლის 4 ივნისის დასაშვებობის შესახებ განჩინება, § 30.

„პრეცედენტული სამართლით“³⁷. თუმცა, შესაძლებელია ეს მხოლოდ თარგმანის ხარვეზთან იყოს დაკავშირებული.

ბ. საკასაციო საჩივრების დასაშვებობის თაობაზე გადაწყვეტილების მიმღები ორგანოს შესახებ არსებული დებულებების ბუნდოვანება

43. როგორც ზემოთ აღინიშნა, საკასაციო საჩივრების დასაშვებობის ფართო და ბუნდოვანი საფუძვლები (განხილული დასკვნის „ა“ ნაწილში) კიდევ უფრო მნიშვნელოვანს ხდის, რომ ორგანო, რომელიც უფლებამოსილია გადაწყვიტოს საჩივრის დასაშვებობა ნათლად იყოს მითითებული კანონმდებლობაში. იმავე მიზეზით, ასევე მეტად მნიშვნელოვანია, რომ გადაწყვეტილება კარგად ასაბუთებდეს, თუ რა საფუძვლებით იქნა ცნობილი საჩივარი დაუშვებლად (ნაწილი გ).

44. იმ ფორმულირების გათვალისწინებით, რომლის გამოყენებითაც კანონპროექტში გაწერილია დასაშვებობის საფუძვლები, ნათელია, რომ ხშირ შემთხვევაში დასაშვებობის შესახებ გადაწყვეტილება მოითხოვს საქმის საკმაოდ ღრმა წინასწარ შესწავლას. სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 401-ე მუხლის პროექტის და სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 303-ე მუხლის ახალი 3¹-3² ნაწილების პროექტისაგან განსხვავებით, ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 34-ე მუხლის მე-3 ნაწილის პროექტი არ შეიცავს მსგავს დებულებას. შესაძლებელია ეს იმით იყოს განპირობებული, რომ აღნიშნული საკითხები გათვალისწინებულია კოდექსის სხვა ნაწილში, თუმცა ასეთ შემთხვევაში მიზანშეწონილი იქნებოდა მითითების გაკეთება.

45. რაც შეეხება სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის ცვლილებების პროექტს, იგი არ შეიცავს ნათელ დებულებებს იმ ორგანოსთან დაკავშირებით რომელიც უფლებამოსილია ჩაატაროს წინასწარი შემოწმება და მიიღოს გადაწყვეტილება დასაშვებობის შესახებ. კანონპროექტის 396-ე მუხლის მე-4 ნაწილი ითვალისწინებს მომხსენებელი მოსამართლის მიერ შემოწმებასა და გადაწყვეტილების მიღებას მაშინ, როცა 401-ე მუხლის პირველი ნაწილი უთითებს საკასაციო სასამართლოს მიერ საჩივრის შემოწმებასა და გადაწყვეტაზე. 401-ე მუხლის მე-2 ნაწილი ითვალისწინებს სასამართლო კოლეგიის მიერ საჩივრის შემოწმებას და გადაწყვეტილების მიღებას და არ უთითებს მოსამართლეთა რაოდენობას, კოლეგიის შემადგენლობასა და შექმნის წესს. შესაძლებელია 396-ე მუხლის მე-4 ნაწილი მიუთითებდეს დასაშვებობის სხვა კრიტერიუმზე, ვიდრე 401-ე მუხლით არის გათვალისწინებული, თუმცა ასეთ შემთხვევაში არ არის ნათელი, თუ რატომ არ არის მინდობილი აღნიშნული ორი საკითხის შესწავლა და გადაწყვეტა ერთსა და იმავე ინსტანციაზე. თუ აღნიშნული ორი მუხლი არ ითვალისწინებს დასაშვებობის განსხვავებულ მოთხოვნებს, 396-ე მუხლის მე-4 ნაწილში მომხსენებელ მოსამართლესთან მიმართებით არსებული სიტყვა „წყვეტს“, როგორც ჩანს, არასწორია იმდენად, რამდენადაც 401-ე მუხლი გადაწყვეტილების მიღების

³⁷ 2014 წლის 30 ივნისსა და 1 ივლისს თბილისში გამართული შეხვედრისას ქართულმა მხარემ ვენეციის კომისიისა და დირექტორატის დელეგაცია დაარწმუნა, რომ კანონპროექტში არსებული სიტყვა „decision“ გულისხმობს არა ECtHR-ის დასაშვებობის შესახებ განჩინებებს, არამედ სასამართლოს მთლიან პრეცედენტულ სამართალს.

უფლებამოსილებას ანიჭებს საკასაციო სასამართლოს (პირველი ნაწილი) ან სასამართლოს კოლეგიას (მე-2 ნაწილი).

46. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის ცვლილებების პროექტის 3¹ პუნქტი განსაზღვრავს, რომ დასაშვებობას განიხილავს საკასაციო სასამართლო, თუმცა არ უთითებს, განიხილავს სრული თუ კოლეგიური შემადგენლობით და ამ უკანასკნელის შემთხვევაში, კოლეგიის შემადგენლობის შერჩევისა წესსა და ფორმას.

47. ვენეციის კომისიისა და დირექტორატის რეკომენდაციაა, რომ თუ შესაბამისი საპროცესო კოდექსების სხვა დებულებებშიც ნათლად არ არის მითითებული უფლებამოსილი ორგანოები, ცვლილებების პროექტს დაემატოს ფორმულირება, რომელიც ნათლად განსაზღვრავს საჩივრის დასაშვებობასთან დაკავშირებით გადაწყვეტილების მიღებაზე უფლებამოსილ ორგანოს, ხოლო იმ შემთხვევაში თუ აღნიშული უფლებამოსილება საკასაციო სასამართლოს კოლეგიას ეკუთვნის, ჩაიწეროს მითითებები მისი შემადგენლობისა და წევრების შერჩევის წესის შესახებ.

გ. დაუშვებლობის შესახებ გადაწყვეტილების დასაბუთება

48. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის ცვლილებების შესახებ კანონ პროექტის 3³ მუხლი და სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის ცვლილებების შესახებ კანონპროექტის 401-ე (3) მუხლი ადგენს, რომ „საკასაციო საჩივრის დაუშვებლად ცნობის შესახებ სასამართლოს გამოაქვს დასაბუთებული განჩინება. განჩინება უნდა შეიცავდეს კასატორის მიერ მითითებული დასაშვებობის საფუძვლების არგუმენტირებულ უარყოფას.“ ვენეციის კომისია და დირექტორატი მიესალმებიან ამ ახალ დებულებას და მხედველობაში იღებენ იმ ფაქტს, რომ სამართლიანი სასამართლოს მოთხოვნა, ადამიანის უფლებათა კონვენციის მე-6 მუხლის გაგებით, ასევე მოითხოვს, რომ შიდა სასამართლოებმა საკმარისი სიცხადით მიუთითონ იმ საფუძვლებზე, რომლებზე დაყრდნობითაც მიიღეს გადაწყვეტილება³⁸. როგორც ზემოთ აღინიშნა, საკასაციო საჩივრებისათვის დასაშვებობის კრიტერიუმის ბუნდოვანება (წინამდებარე დასკვნის „ა“ ნაწილი) კიდევ უფრო მნიშვნელოვანს ხდის, რომ გადაწყვეტილებები დაუშვებლობის შესახებ საკმარისად იყოს დასაბუთებული და უთითებდეს საჩივრის დაუშვებლად ცნობის საფუძვლებს.

49. თბილისში გამართულმა შეხვედრებმა დაგვანახა, რომ მითითებული ცვლილების პროექტი ყველაზე საკამათო აღმოჩნდა უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეებისათვის, რომლებმაც აღნიშნული დებულება აღიქვეს, როგორც წარსულ სისტემაში დაბრუნება, როდესაც საკასაციო საჩივრების დაუშვებლობის შესახებ ყოველი გადაწყვეტილება მოიცავდა 6-8 გვერდიან დასაბუთებას, რაც მოსამართლეებისათვის წარმოადგენდა სამუშაოს მნიშვნელოვან მოცულობას და იწვევდა განსახილველი საქმეების დაგროვებას.

50. განხილულ საკითხთან დაკავშირებით, ვენეციის კომისია და დირექტორატი აღნიშნავენ, რომ მიუხედავად სასამართლოს ნებისმიერი განჩინებისა თუ გადაწყვეტილების დასაბუთების მნიშვნელოვანი როლისა სასამართლო სისტემის მიმართ საზოგადოებრივი ნდობის ჩამოყალიბებაში, არ არის აუცილებელი, რომ

³⁸ იხ. ECtHR ჰაჯიანასტასიოუ საბერძნეთის წინააღმდეგ, № 12945/87, 1992 წლის 16, დეკემბერი, § 33;

სასამართლოს მიერ ნებისმიერი საკითხის გადაწყვეტა აუცილებლად მოიცავდეს ვრცელ და დეტალურ დასაბუთებას. ზოგიერთ შემთხვევაში, მათ შორის, დასაშვებობის შესახებ გადაწყვეტილებების შემთხვევაში, მცირედი დასაბუთებაც საკმარისი იქნება. ადამიანის უფლებათა სასამართლოს პრეცედენტული სამართლის მიხედვით, „კონვენციის მე-6 მუხლის პირველი პუნქტი სასამართლოებს ავალდებულებს, წარმოადგინონ საკუთარი გადაწყვეტილებების დასაბუთება, თუმცა არ შეიძლება ეს მოთხოვნა იმგვარად იყოს გაგებული, თითქოს ის მოითხოვს ყველა არგუმენტზე დეტალურ პასუხს. აღნიშნული ვალდებულების მოცულობა შეიძლება განსხვავდებოდეს გადაწყვეტილების ბუნებიდან გამომდინარე. (...) [კერძოდ] როდესაც უზენაესი სასამართლო უარს ამბობს საქმის მიღებაზე იმის გამო, რომ იგი არ აკმაყოფილებს კანონით დადგენილ საფუძვლებს, ძალიან მცირე დასაბუთებაც დააკმაყოფილებდა კონვენციის მე-6 მუხლის მოთხოვნას. მითითებული პრინციპი ასევე შეეხება უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებებს სააპელაციო საჩივრებზე³⁹. ანალოგიურად, საქმეში „სავონიუკი გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ“⁴⁰ ადამიანის უფლებათა სასამართლომ დაადგინა, რომ სააპელაციო საჩივრით მიმართვის შემთხვევაში, რომელიც არის ზემდგომი ინსტანციის სასამართლოში საჩივრის განხილვისა და საქმეზე საბოლოო გადაწყვეტილების გამოტანის წინაპირობა, მე-6 მუხლის პირველი პუნქტი არ შეიძლება განიმარტოს იმდაგვარად, რომ საჩივრის სააპელაციო წესით განხილვაზე უარის თქმა საჭიროებს დეტალური დასაბუთების წარდგენას. ადამიანის უფლებათა სასამართლომ გაითვალისწინა ის ფაქტი, რომ განმცხადებლის საქმე ზეპირი მოსმენით განიხილა და ვრცელი გადაწყვეტილება გამოიტანა სააპელაციო სასამართლომ, შესაბამისად, ადამიანის უფლებათა სასამართლომ მიიჩნია, რომ ლორდთა პალატის მიერ საკასაციო საჩივრის დაუშვებლად ცნობა კონკრეტული დასაბუთების მითითების გარეშე, არ არღვევდა კონვენციის მე-6 მუხლის პირველი პუნქტის მოთხოვნებს⁴¹.

51. ამდენად, ვენეციის კომისიისა და დირექტორატის შეხედულებით, საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 303-ე მუხლის 3³ ნაწილის პროექტით გათვალისწინებული ფორმულირება და სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 401-ე მუხლის მე-3 ნაწილის ფორმულირება არ უნდა გულისხმობდეს ვრცელი და სიღრმისეული დასაბუთების ვალდებულებას. მცირედი დასაბუთება, რომელიც აღნიშნავს იმ მიზეზებს, თუ რატომ მიიჩნევა სასამართლო საკასაციო საჩივარს დაუშვებლად და რატომ არ იზიარებს კასატორის შეხედულებას, საკმარისი უნდა იყოს. საქართველოს კანონმდებლობამ დასაშვებობის შესახებ უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებების დასაბუთებასთან დაკავშირებით შეიძლება დააწესოს უფრო მაღალი სტანდარტები, ვიდრე ევროპულმა კონვენციამ და ადამიანის უფლებათა სასამართლოს პრეცედენტულმა სამართალმა, თუმცა ამას შედეგად არ უნდა მოჰყვეს მოსამართლეთა სამუშაოს მოცულობის გადამეტებული ზრდა და დასაშვებობის ეტაპზე სამართალწარმოების გახანგრძლივება.

³⁹ ECtHR, ვნუკი პოლონეთის წინააღმდეგ, № 38308/05, 2009 წლის 1 სექტემბრის განჩინება დასაშვებობის შესახებ. იხილე ასევე ECtHR, ჰელე ფინეთის წინააღმდეგ, № 20772/92, 1997 წლის 19 დეკემბრის გადაწყვეტილება; ნერვა და სხვები გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ, № 42295/98, 2000 წლის 11 ივლისის განჩინება დასაშვებობის შესახებ.

⁴⁰ ECtHR, სავონიუკი გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ, № 63716/00, 2001 წლის 29 მაისის განჩინება დასაშვებობის შესახებ.

⁴¹ იხილე, ასევე, ნერვა და სხვები გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ (განჩინება), № 42295/98, 2000 წლის 11 ივლისი.

დ. სხვა საკითხები

ზეპირი განხილვა

52. სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის ცვლილებების პროექტის 396-ე მუხლის მე-4 ნაწილისა და 401-ე მუხლის მე-2 ნაწილის, ასევე სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის ცვლილებების პროექტის 3² პუნქტის თანახმად, დასაშვებობის შესახებ გადაწყვეტილება შეიძლება მიღებულ იქნას ზეპირი მოსმენის გარეშე⁴². ვინაიდან დასაშვებობის განხილვის ეტაპზე, საჩივრის მიღებაზე უარი შეიძლება ეფუძნებოდეს საჩივრის აშკარად დაუსაბუთებელ ბუნებას, დასაშვებობის განხილვის ეტაპზე მიღებული გადაწყვეტილება შესაძლოა იყოს „განმსაზღვრელი ძალის“ მქონე „სამოქალაქო უფლებებისა და ვალდებულებების“ ან „სისხლისსამართლებრივი ბრალის საკითხებზე“, ხოლო ასეთ შემთხვევაში მე-6 მუხლის მოთხოვნები სრულად უნდა მოქმედებდეს⁴³. ზეპირი მოსმენის გარეშე საქმის განხილვა, ასეთ შემთხვევაში, შესაძლოა პრობლემატური იყოს მე-6 მუხლით გათვალისწინებული სამართლიანი სასამართლოს პრინციპის ჭრილში.

53. ზოგადად, საქმეზე, რომელზეც პირველ ინსტანციაში ჩატარდა ზეპირი მოსმენა, აპელაციის წესით განხილვის დროს არ ვრცელდება ზეპირი მოსმენის აბსოლუტური უფლება. საქმეში „ჰერმი იტალიის წინააღმდეგ“⁴⁴ ადამიანის უფლებათა სასამართლომ მიიჩნია, რომ ზეპირი მოსმენის აუცილებლობა „დამოკიდებულია შესაბამისი სამართალწარმოების კონკრეტულ მახასიათებლებზე; მხედველობაში უნდა იყოს მიღებული ეროვნული მართლმსაჯულების მთლიანი სისტემა და მასში სააპელაციო სასამართლოს როლის მნიშვნელობა.“ როდესაც შესაბამისი სააპელაციო განხილვა მხოლოდ კანონის საკითხებს ეხება, ზეპირი მოსმენა, ზოგადად, არ მოითხოვება⁴⁵. რაც შეეხება კონკრეტულად დასაშვებობის საკითხის განხილვის ეტაპს, ადამიანის უფლებათა სასამართლომ საქმეში „მონელი და მორისი გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ“ დაადგინა, რომ საჩივრის დასაშვებად მიჩნევის ან მასზე უარის თქმის შეზღუდული ბუნება, თავის მხრივ, არ საჭიროებდა საჯარო და ზეპირი განხილვისა თუ სააპელაციო განხილვაში პირადად მონაწილეობის უფლების მოხმობას⁴⁶; კრიტერიუმი კი მდგომარეობს შემდეგში: „სააპელაციო საჩივარში დასმული ფაქტობრივი თუ სამართლებრივი საკითხის ადექვატური გადაწყვეტა ვერ მოხდება საქმის მასალებზე დაყრდნობით“⁴⁷.

54. შედეგად, ცვლილებების პროექტით გათვალისწინებული დებულება, რომლის მიხედვით დასაშვებობის განხილვა შეიძლება განხორციელდეს ზეპირი მოსმენის გარეშე, როგორც ასეთი, არ არღვევს ადამიანის უფლებათა კონვენციის მე-6 მუხლში არსებული სამართლიანი სასამართლოს პრინციპს, თუკი დასაშვებობის შესახებ გადაწყვეტილება, თავის მხრივ, არ წარმოადგენს უფლების „განმსაზღვრელს“,

⁴² წარმოდგენილი ცვლილებები არ ითვალისწინებს რაიმე არსებით ცვლილებას მოქმედ ნორმაში, არამედ აუმჯობესებს მის ფორმულირებას;

⁴³ პიტერ ვან დაიკი, გვ 566, §6;

⁴⁴ დიდი პალატის 2006 წლის 18 ოქტომბრის გადაწყვეტილება.

⁴⁵ ECtHR, აქსენი გერმანიის წინააღმდეგ, № 8273/78, 1983 წლის 8 დეკემბრის გადაწყვეტილება, § 32.

⁴⁶ ECtHR, მონელი და მორისი გაერთიანებული ერების წინააღმდეგ, № № 9562/81, 9818/82, 1987 წლის 2 მარტის გადაწყვეტილება, § 58. იხილეთ, ასევე, დ.ჯ. ჰარისი, მ. ოზოილი, ე.პ. ბეიტსი, ს.მ. ბაქლი, გვ.275.

⁴⁷ იხ. ECtHR, იან-აკე ანდერსონი შვედეთის წინააღმდეგ, № 11274/84, 1991 წლის 29 ოქტომბრის გადაწყვეტილება, § 29.

აღნიშნული მუხლის მნიშვნელობით და იმ პირობების საფუძველზე, რომელსაც ადგენს ადამიანის უფლებათა სასამართლოს განხილული პრეცედენტული სამართალი⁴⁸ (წარმოდგენილი დასკვნის „გ“ ნაწილში).

არასრულწლოვნები

55. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის ცვლილებათა პროექტის 303-ე მუხლის მე-3 (ე) ნაწილით გათვალისწინებულია დასაშვებობის საფუძველი არასრულწლოვანთა საქმეების სასარგებლოდ, რაც წარმოადგენს უთანასწორო პირობების შექმნას, მაგრამ არ წარმოადგენს დისკრიმინაციას, ვინაიდან აშკარად არსებობს ობიექტური და გონივრული საფუძველი ასეთი უთანასწორო პირობების არსებობისათვის. ვენეციის კომისია და დირექტორატი მიესალმებიან აღნიშნულ ცვლილებას, ვინაიდან საკასაციო საჩივრის დასაშვებობა იმ საქმეებში, რომლებიც არასრულწლოვანთა მიერ სავარაუდოდ ჩადენილ დანაშაულებს ეხება, აძლიერებს არასრულწლოვანთა უფლებების გარანტიებს.

V. დასკვნა

56. ვენეციის კომისია და დირექტორატი მიესალმებიან ქართული მხარის მცდელობებს, გააუმჯობესონ საკასაციო წესით საჩივრების განხილვის სისტემა დასაშვებობის საფუძვლების გაფართოებისა და დახვეწის მეშვეობით. ისინი მიიჩნევენ, რომ თანასწორად გამოყენებისა და კარგი დასაბუთების პირობებში საქართველოს ადმინისტრაციული, სამოქალაქო და სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსების ცვლილებების კანონპროექტში გათვალისწინებული საკასაციო საჩივრების დასაშვებობის საფუძვლები *in abstracto* პასუხობს პროპორციულობისა და დისკრიმინაციის აკრძალვის მოთხოვნებს. განსაკუთრებით მისასალმებელია ის, რომ ცვლილებების ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი მიზანი არის შიდა სასამართლოების გადაწყვეტილებების შესაბამისობის უზრუნველყოფა ადამიანის უფლებათა სასამართლოს პრეცედენტულ სამართალთან.

57. ამასთანავე, ვენეციის კომისია და დირექტორატი მიიჩნევენ, რომ განხილული დებულებების დამატებითი სრულყოფა საჭიროა შემდეგი მიმართულებით:

– დასაშვებობის საფუძვლების არამკაფიო ფორმულირება და მასში ცალკეული ცნებების ბუნდოვანება: მნიშვნელოვანია, რომ თავის მომავალ გადაწყვეტილებებში უზენაესი სასამართლო შეეხოს აღნიშნულ ბუნდოვან დებულებებს და განმარტოს ისინი თანამიმდევრული და არადისკრიმინაციული სამოსამართლო ინტერპრეტაციის მეშვეობით, რათა საჩივრის ავტორს ჰქონდეს ნათელი და ეფექტიანი ხელმისაწვდომობა მესამე რგოლის სასამართლოს მიერ მისი საქმის გადასინჯვაზე.

– დასაშვებობის საფუძვლები, რომელიც შეეხება სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებების შესაბამისობას საქართველოს მიმართ ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტულ გადაწყვეტილებებთან: შესაბამისი დებულებები უნდა ჩამოყალიბდეს ახალი ფორმულირებით, რათა

⁴⁸ მონელი და მორისი გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ.

სრულად მოიცვას ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტული სამართალი, მათ შორის, საქმეები, რომლებიც ეხება სხვა ხელშემკვრელ სახელმწიფოებს;

– ნათლად უნდა განისაზღვროს ის ორგანო, რომელიც უფლებამოსილია ჩაატაროს საკასაციო საჩივრის წინასწარი შემოწმება და მიიღოს საბოლოო გადაწყვეტილება დასაშვებობის შესახებ. ხოლო იმ შემთხვევაში, თუ აღნიშული უფლებამოსილება უზენაესი სასამართლოს კოლეგიას ეკუთვნის, კანონში უნდა ჩაიწეროს მითითებები მისი შემადგენლობისა და წევრების შერჩევის წესის შესახებ.

58. ვენეციის კომისია და დირექტორატი რჩებიან საქართველოს ხელისუფლების განკარგულებაში და გამოთქვამენ მზადყოფნას, დახმარება გაუწიონ განხილულ და სხვა სფეროებში.